

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ЗЕЛЕНСЬКИЙ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ
ІНСТРУМЕНТІВ РЕФОРМУВАННЯ
ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ**

**Спеціальність: 08.08.03 - Економіка навколишнього
середовища**

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидита економічних наук

Суми - 1997

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Сумському державному університеті

Науковий керівник - доктор економічних наук
Спіфанов Анатолій Олександрович

Офіційні опоненти - доктор економічних наук,
професор Паламарчук Віліор
Олександрович.

- кандидат економічних наук, доцент
Жулавський Аркадій Юрійович

Провідна організація - Рада по вивченню продуктивних сил
України НАН України, м. Київ

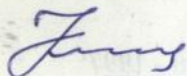
Захист дисертації відбудеться 11 квітня 1997 р.

о годині 16.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради
К 22.01.03 в Сумському державному університеті за адресою:
244007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Сумського
державного університету.

Автореферат розісланий " 11 " 03 1997 р.

Вчений секретар спеціалізованої
вченої ради

Кислий В.М.

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00752173 (P)

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. Актуальність теми дослідження. Перехід до ринкової економіки - це докорінна перебудова суспільно-економічної структури економіки, всієї системи господарювання. Величезна складність цього процесу вимагає здійснення широкого комплексу заходів, серед яких головне місце посідають: роздержавлення власності; демонополізація економіки шляхом перетворення державної власності у систему, що об'єднує різноманітні і рівноправні форми власності та господарювання; деконцентрація виробництва шляхом переходу до організаційно-економічної структури виробництва, в якій поряд із великими підприємствами значно розширюється коло середніх та, особливо, дрібних за масштабами підприємств, які відіграють все більшу роль.

Разом з тим, реформування власності пов'язане з розв'язанням цілого комплексу еколого-економічних проблем. Приватизація дає змогу, з одного боку вирішити протиріччя, що виникають у тих випадках, коли уряд одночасно виконує функції по екологічному регулюванню і виступає в ролі власника підприємств, що приватизуються. Поява у сфері природокористування господарів, які зацікавлені у довгостроковій політиці поліпшення якості компонентів природного середовища, в економії матеріальних та енергетичних ресурсів, може сприяти вирішенню еколого-економічних проблем.

З іншого боку, некерований процес роздержавлення підприємств може загострювати екологічні, і як наслідок, економічні проблеми. Створення атмосфери безвідповідальності за погіршення стану компонентів природного середовища, за які підприємець не відповідає безпосередньо, може значно погіршити екологічну ситуацію. Особливо це небезпечно на фо-

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

ні економічної та соціальної кризи в Україні, коли багато підприємств знаходяться у зоні банкрутства. Інтенсивна господарська діяльність привела до екологічних перевантажень, які негативно впливають на якість життя й обмежують можливості економічного та соціального розвитку.

Таким чином, актуальність перерахованих проблем, їх недостатня вивченість та практична значимість визначили мету, задачі, структуру та зміст роботи.

1.2. Мета та завдання дослідження. Метою роботи є формування теоретико-методологічних основ і розробка методичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму роздержавлення власності з урахуванням екологічного фактору на прикладі підприємств Сумської області.

У відповідності до поставленої мети були визначені такі взаємопов'язані завдання досліджень:

- розробити трьохступеневий підхід до організації приватизаційного процесу, що об'єднує в єдине ціле процеси підготовки до приватизації, безпосередньо приватизації та післяприватизаційні процеси;
- розробити критеріальну базу оцінки екологічного стану підприємств;
- запропонувати еколого-економічні показники та порядок обліку екологічних факторів на стадії підготовки об'єкту до приватизації;
- розробити методичні рекомендації врахування екологічних факторів у процесі приватизації;
- створити передумови формування системи еколого-економічного контролю за постприватизаційною діяльністю підприємств.

1.3. Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають в процесі роздержавлення власності під-

приємств регіону, щодо раціональності використання, відтворення, збереження природних ресурсів та охорони навколишнього середовища.

1.4. Об'єктом дослідження є підприємства Сумської області в доприватизаційний та постприватизаційний періодах.

1.5. Теоретичною та методичною основою дослідження є законодавчі та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, відомчі інструктивно-методичні документи, що регламентують раціональне використання природного середовища, довідки підприємств різних галузей, обласного управління статистики м. Сум, а також дані, що містяться у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, що до підходів до раціонального природокористування.

Для вирішення поставлених задач використовувались методи системного, техніко-економічного та еколого-економічного аналізів, економіко-статистичні методи, методи наукової абстракції та економіко-математичного моделювання.

1.6. Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному:

- визначені сутність, зміст, роль та значення категорії "екологізація приватизаційного процесу" у вдосконаленні процесів реформування відносин власності;

- запропонована структура обліку екологічних факторів в економічному механізмі приватизації;

- запропонована методика трьохступеневого підходу до організації процесу приватизації промислових підприємств;

- запропонована методика врахування екологічної складової на етапі підготовки об'єкту до приватизації;

- запропоновані модель екологічного контролю за постприватизаційною діяльністю підприємств та форми постприватизаційної підтримки.

1.7. Практична цінність роботи полягає в тому, що в ній чітко визначені функції природоохоронних органів в приватизаційному процесі, розроблені економічні механізми, що дають можливість приймати участь в роботі відповідальних за приватизацію органів; дано обґрунтування виділення необхідних для цього ресурсів.

Розглянута можливість створення міжвідомчих підрозділів, в обов'язки яких має входити контроль за виконанням екологічних вимог в ході приватизації; дано оцінку витрат, пов'язаних зі збитками, заподіяними довкіллю.

1.8. Апробація та впровадження результатів дослідження. Матеріали дисертаційної роботи неодноразово доповідались та обговорювались на науково-практичних конференціях різного рівня, в числі яких особливо слід відзначити наступні: міжнародна науково-практична конференція "Економіка для екології", Суми, 1995р.; міжнародна науково-практична конференція "Приватизація у країнах Центральної та Східної Європи", Берлін, 1995р.; міжнародна науково-практична конференція "Економіка для екології", Суми, 1996 р.; 13-а щорічна науково-практична міжнародна конференція "Актуальні проблеми економіки природокористування", Суми, 1996 р.; міжнародна конференція "Озеленення промисловості", Хейдельберг, Німеччина, 1996р.; міжнародна конференція "Сталий розвиток міст", Лісабон, Португалія, 1996 р.

Викладені в дисертації результати досліджень були використані при проведенні приватизації понад ста підприємств м. Суми та Сумської області, зокрема Сумського заводу сільськогосподарського машинобудування "Сумсьільмаш", Путивльського ВО "Сейм" та інших.

Запропоновані в дисертації підходи до еколого-економічної оцінки підприємств в період підготовки до приватизації використовуються в роботі Сумського регіонального відділення фонду державного майна України.

З теми дисертації опубліковано 6 друкованих праць загальним обсягом 2,1 д. а.

1.9. Структура і зміст роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури та додатків.

У вступі обґрунтована актуальність проблем, що досліджуються, сформульовано мету, завдання, методи досліджень, характеризується наукова новизна та цінність отриманих результатів для практики.

У першому розділі *"Аналіз актуальних еколого-економічних проблем у контексті реформування форм власності"* виконано аналіз суті та змісту еколого-економічних проблем підприємств в плановій та ринковій економіці, шляхів та досвіду вирішення еколого-економічних проблем в країнах з розвиненими ринковими відносинами, а також вирішення цих проблем з точки зору реформування відносин власності. Проаналізовано хід приватизаційного процесу в Україні в цілому та Сумській області зокрема.

У другому розділі *"Вдосконалення економічного механізму обліку екологічних факторів у регулюванні приватизаційного процесу"* розглянуто шляхи вдосконалення процесу реформування відносин власності в Україні. Розроблена методика стадійного підходу до організації процесу приватизації промислових підприємств, тобто доприватизаційна підготовка об'єкту до приватизації, безпосередньо процес приватизації та постприватизаційна підтримка приватизованого об'єкту. Розроблена методика врахування екологічної складо-

вої на стані підготовки об'єкту до приватизації. Сформована структура обліку екологічних факторів еколого-економічного механізму приватизації. Створено економічний інструментарій врахування екологічної складової на виділених стадіях процесу приватизації.

У третьому розділі "Практичні аспекти вдосконалення еколого-економічних інструментів реформування форм власності" проаналізовано практичне застосування запропонованих підходів на прикладі приватизації Путивльського ВО "Сейм" та Сумського заводу сільськогосподарського машинобудування "Сумсільмаш". Наведені практичні приклади вдосконалення існуючої нормативної бази для вирішення еколого-економічних проблем під час реформування форм власності на ряді підприємств Сумської області. Наочно показано, що існуючі положення, що регламентують проведення приватизаційних процесів, потребують вдосконалення.

У висновках сформульовані основні результати та висновки, що одержані в ході дисертаційного дослідження, наведені рекомендації по їх впровадженню. Запропоновані напрямки подальших досліджень з даної тематики.

У додатках наведено документи, що підтверджують ефективність практичного впровадження результатів дослідження, а також деякі порівняльні матеріали, що характеризують підприємства, які приватизуються.

1.10. Декларація конкретного особистого внеску дисертанта у розробку наукових результатів, що виносяться на захист:

- розроблений трьохступеневий підхід до організації приватизаційного процесу;

- розроблені еколого-економічні показники та порядок обліку екологічних факторів на стадії підготовки об'єкта до приватизації;

- розроблені науково-методичні рекомендації з урахування екологічних факторів у процесі приватизації;

- розроблено науково-методичні передумови створення системи еколого-економічного контролю за постприватизаційною діяльністю підприємств.

2. ЗМІСТ І ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Основною метою приватизації є передача державного майна в руки більш ефективного господаря.

Реформування відносин власності пов'язане з розв'язанням цілого комплексу еколого-економічних проблем. І ці проблеми потребують негайного вирішення, особливо на фоні триваючої економічної, соціальної та екологічної кризи в Україні, коли багато підприємств знаходяться у зоні банкрутства. Однак існуючі науково-методична та нормативна бази не в повній мірі відповідають завданням приватизації, особливо з точки зору екологічно ефективного господарювання.

Враховуючи викладене вище, з метою пошуку ефективних з екологічної точки зору шляхів проведення реформування форм власності, виконано аналіз суті еколого-економічних проблем підприємств в умовах планової та ринкової економіки. Проаналізовано досвід вирішення еколого-економічних проблем в передових з економічної точки зору країнах. Виконаний аналіз дав підстави для визначення суті, змісту, ролі та значення категорії "екологізація приватизаційного процесу" у вдосконаленні процесів реформування відносин власності.

Сформовано основні характеристики категорії, що розглядається: забезпечення екологічно чистих умов існування і господарювання; забезпечення економічної ефективності господарювання; потенціал ресурсозберігання; створення умов для очищення довкілля; забезпечення умов екологічного зростання.

Відзначено, що характерною рисою сучасності є те, що зростання економічного потенціалу можливе лише при умові ресурсозбереження. Показано, що раціональне природокористування і охорона довкілля об'єктивно є необхідними передумовами розвитку і без їх врахування ефективне реформування відносин власності неможливе.

2.2. Запропонована система обліку екологічних факторів у економічному механізмі приватизації. Розроблено такі принципи формування структури системи: *перспективність, тобто попередження можливих негативних впливів; системність, тобто аналіз повинен охоплювати всі можливі процеси і наслідки взаємодії виробничо-економічних процесів і довкілля.* Другий принцип потребує врахування наступних факторів: *територіальних особливостей розміщення об'єктів господарювання; можливих екологічних наслідків впливу як діяльності самого підприємства, так і його продуктів на всіх стадіях просування по ринку.*

Виконано детальний аналіз основних джерел забруднення на машинобудівних підприємствах, в результаті якого отримано кількісні оцінки типових рівнів забруднення, викликаних різними джерелами, як є натуральних показниках, так і їх вартісна оцінка.

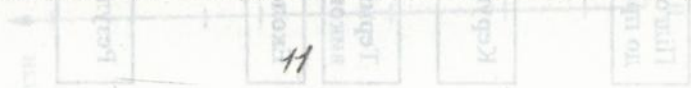
Система обліку екологічних факторів у економічному механізмі приватизації включає такі взаємопов'язані складо-

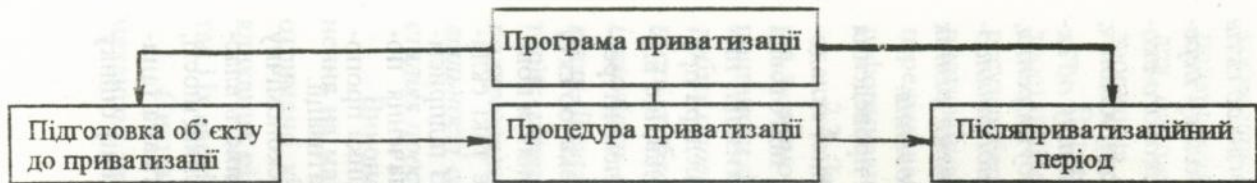
ві: організаційні процедури обліку екологічних факторів на всіх етапах реформування власності; критеріальну базу якісної та кількісної оцінки ступеню впливу на екологію об'єктів господарювання та продуктів їх діяльності; методику переводу натуральних показників у вартісні; єдину еколого-економічну базу контролю і оцінки об'єктів господарювання; систему економічних інструментів регулювання впливу об'єктів господарювання на довкілля через систему ціноутворення, фінансово-кредитну систему і т. п.; систему взаємної фінансової відповідальності між державою і підприємствами різних форм власності про екологічні наслідки господарювання.

2.3. Визначено, що процес планування і проведення приватизації підприємства з урахуванням екологічної складової повинен складатись з трьох основних етапів: підготовка об'єкту до приватизації, власне процедура приватизації, післяприватизаційний період (мал. 1). Якщо сама процедура приватизації детально розроблена (за винятком заходів, що відносяться до поняття "екологізація") і кожний її елемент регламентується законодавством, то етапи: підготовка об'єкту до приватизації і післяприватизаційний період - поняття нові.

Етап підготовки об'єкту до приватизації має такі складові (мал. 2): опис підприємства, детальний аналіз підприємства, складання бізнес-плану підприємства, визначення потенційних вкладників, залучення вкладників та оцінка пропозицій, кінцеві переговори і перехід до власне приватизації.

Детальний аналіз підприємства включає як економічну оцінку підприємства за відомими критеріями: наявність власних оборотних коштів, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт платежеспроможності, коефіцієнт Альтмана (аналіз схильності до банкрутства) та інші, так і екологічну оцінку

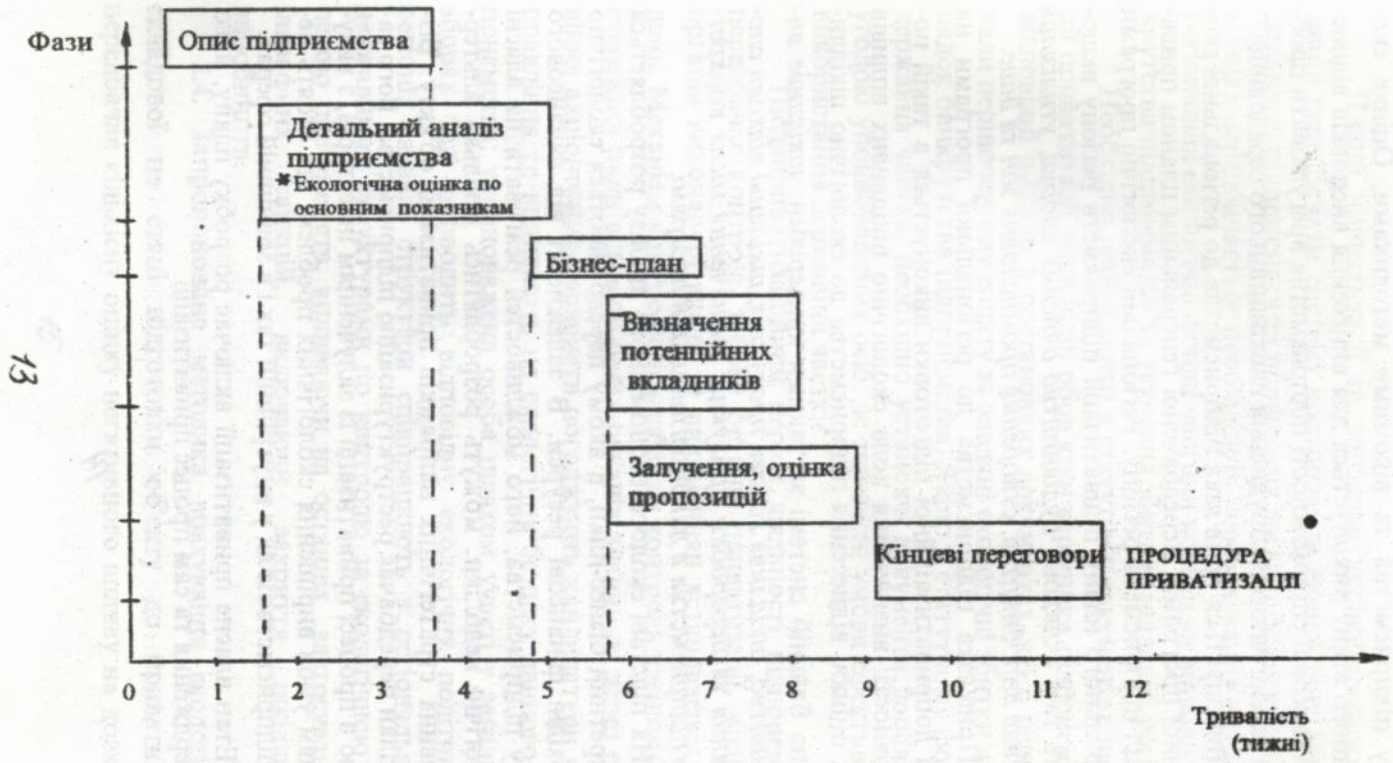

Обґрунтування і сфера проекту

Керують	<ul style="list-style-type: none"> • Керівництво підприємства • Трудовий колектив 	<ul style="list-style-type: none"> • Орган приватизації • Товариство покупців • Комісія секторного аналізу 	<ul style="list-style-type: none"> • Акціонерне товариство • Місцеві органи влади • Орган приватизації
Термін виконання	<ul style="list-style-type: none"> • 2-3 місяці 	<ul style="list-style-type: none"> • 5-12 місяців 	<ul style="list-style-type: none"> • ~ 24 місяці
Екологізація	<ul style="list-style-type: none"> • Екологічна оцінка по основним показникам • Екологічна оцінка заходів по забезпеченню екологізації 	<ul style="list-style-type: none"> • Розподіл власності з урахуванням можливостей забезпечення екологізації 	<ul style="list-style-type: none"> • Післяприватизаційний контроль
Результат	<ul style="list-style-type: none"> • Стратегія приватизації • Визначення перспектив • Розробка програми 	<ul style="list-style-type: none"> • Приватизація у відповідності з законодавством 	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективна робота

Мал. 1. Схеми процесу приватизації.

Мал. 2. Схема етапу підготовки об'єкту до приватизації.

стану підприємства за відомими методиками. Оцінка екологічного стану виконується для винесення висновків відносно фінансової спроможності підприємства врегулювати проблеми екологічного забруднення навколишнього середовища.

Виконується прив'язка підприємства до регіональної екологічної програми, передбаченої генеральним планом приватизації підприємств регіону. Регіональні екологічні програми генерального плану приватизації підприємств регіону включають такі складові: *будівництво очисних споруд, утилізація відходів виробництва, створення промислових зон та інше.*

Прив'язка підприємства до регіональної програми на етапі доприватизаційної підготовки виконується в такій послідовності: визначення кола екологічно шкідливих впливів та їх оцінка; віднесення підприємства до екологічно шкідливих по бальній системі за такими критеріями: *шкідливе виробництво, шкідлива готова продукція, шкідливі відходи споживання та переробки продукції; визначення місця конкретного підприємства в даній регіональній програмі.*

На підставі еколого-економічного аналізу розробляється конкретний бізнес-план, в якому передбачаються екологічно необхідні фінансові ресурси. В залежності від фінансового стану підприємства, його можливостей реагувати на власні екологічні недоліки, можуть розроблятися декілька альтернативних стратегічних напрямків приватизації об'єкту. Бізнес-план передбачає реструктуризацію підприємства, його санацію в процесі приватизації із залученням інвесторів, з висуванням умов вирішення екологічних проблем, що стоять перед підприємством як у внутрішній так і в зовнішній сферах.

Етап власне приватизації включає розробку плану, його затвердження та сам процес приватизації.

Плани приватизації та договори купівлі-продажу повинні передбачати систему контролю та економічну відповідальність підприємств за порушення встановлених завдань. В планах передбачається необхідність перерахування в резервні регіональні екологічні фонди частини коштів на випадок банкрутства підприємства та усунення збитків, завданих регіону.

Необхідно передбачити в статутних документах на стадії приватизації відповідні обов'язки керівника підприємства, відповідні розділи в постановчих документах, які б передбачали першочергову сплату за завдані екологічні збитки на випадок банкрутства підприємства. Якщо в статутному фонді є державна частка, необхідно установчі документи доповнити угодою уповноважених осіб, де зазначені умови ефективного використання державної частки.

Післяприватизаційний період діяльності підприємства передбачає контроль з боку органів приватизації, місцевих органів виконавчої влади за виконання встановлених завдань. Механізм контролю передбачає: контроль членами спостережної ради від державних органів влади, які через правління акціонерних товариств погоджують кандидатури голів правління та впливають на екологічну безпеку даного підприємства; уповноважена особа шляхом участі у загальних зборах теж проводить відповідну екологічну політику в регіоні; названі структури співпрацюють з регіональними державними структурами по контролю за екологічною безпекою підприємств, впливаючи на останніх застосуванням штрафних санкцій, включаючи закриття шкідливих виробництв.

2.4. Запропонована методика врахування екологічної складової на етапі підготовки об'єкту до приватизації передбачає кількісну оцінку негативного впливу на довкілля

за такими складовими: забруднення повітряного простору, забруднення поверхневих джерел води, забруднення ґрунту. Оцінка виконується по кожному з складових і визначається загальна оцінка. Далі визначаються можливі витрати на компенсацію минулого та запобігання майбутнього збитків.

Отримана таким чином загальна величина витрат співставляється з очікуваними результатами діяльності підприємства і робиться висновок про фінансову спроможність підприємства компенсувати чи запобігти забрудненню навколишнього середовища.

Механізм врахування екологічної складової на стадії підготовки підприємства до приватизації, наприклад шляхом відкритого акціонування, передбачає регулювання і перерозподіл власності між потенційними вкладниками. Для цього в розрахункові формули визначення кількості акцій, що розподіляються на пільгових умовах, вводять коефіцієнти екологізації. Наприклад, в формулу розрахунку кількості акцій призначених для членів трудового колективу:

$$K_{\text{кол}} = ((n_1 + n_2) * V_c / V_a) * \alpha \quad (2.1.)$$

де n_1 - кількість працюючих на підприємстві (за списком), чол.; n_2 - кількість бувших працівників даного підприємства, які мають праве на пільгову підписку, чол.; V_c - ціна одного майнового сертифікату, грн.; V_a - номінальна ціна акції створеного АТ, грн.; α - коефіцієнт екологізації (приймає значення від 1 до 1,5), за яким може бути виконано перерозподіл акцій на користь трудового колективу чи інших потенційних вкладників.

Якщо з аналізу еколого-економічного стану підприємства стає очевидною неспроможність підприємства компенсува-

ти чи запобігти забрудненню довкілля, то α зменшують до 1 чи збільшують до 1,5 - в протилежному випадку (коректування виконують органи приватизації).

Запропонована методика дозволяє впливати на формування складу акціонерів, віддаючи перевагу тим стратегічним інвесторам, які реально можуть ефективно господарювати, при одночасному забезпеченні належного стану довкілля.

2.5. Запропонована модель екологічного контролю за післяприватизаційною діяльністю підприємств (блок 3 мал. 1) передбачає контроль з боку державних органів влади через своїх представників у спостережній раді, які через правління акціонерних товариств впливають на політику приватизованих підприємств у напрямку додержання екологічної безпеки. Окрім того, контроль виконують державні регіональні структури по контролю за екологічною безпекою підприємств, які можуть застосувати штрафні санкції, включаючи закриття шкідливих виробництв.

Органи приватизації та органи місцевої влади контролюють додержання умов приватизації з тому числі з точки зору забезпечення екологічної безпеки.

До засобів впливу на екологічну політику приватизованих підприємств слід віднести також різні форми післяприватизаційної підтримки, які слід надавати диференційовано в залежності від відношення до збереження довкілля. Серед головних напрямків такої підтримки слід відзначити державну інвестиційну підтримку на кредитній основі, джерелами фінансування якої можуть бути кредитні ресурси, іноземні інвестиції, позабюджетні кошти, іноваційні фонди та ін. Доцільним було б створення відділення екологічного контролю в департаменті економічного аналізу та післяприватизаційної

підтримки підприємств, що виділений у Фонді державного майна. Серед головних задач відділення слід визначити такі: *методичне забезпечення фінансової підтримки приватизованих підприємств в залежності від впливу на стан навколишнього середовища, контроль за виконанням екологічних умов угоди про приватизацію, екологічний контроль діяльності приватизованих підприємств.*

2.6. Аналізуючи наявний стан навколишнього середовища, слід відзначити, що перед Сумською областю постала проблема порушення екологічної безпеки, як наслідок поганого господарювання. Аналіз еколого-економічних наслідків господарювання підприємств області показує: з 207 підприємств, що знаходяться в зоні банкрутства (на 156 з них заведено справи про визнання їх банкрутами, а 7 підприємств вже є такими), 36 підприємств мають екологічно небезпечні виробництва, споруди, продукцію і т.п. Це такі як «Центроліт», «Гумотехніка», Глухівський завод станочних вузлів та ін.

Як показує досвід, у випадку банкрутства таких підприємств, у відповідності з існуючим законодавством, вартість проданого їх майна передається кредиторам та іншим зацікавленим сторонам, а коштів на повернення довкілля до природного стану не залишається.

В той же час, досвід практичного застосування запропонованих підходів при проведенні приватизації ряду підприємств підтверджує їх ефективність як з чисто економічної так і з екологічної точки зору. Наприклад, результати аналізу післяприватизаційної діяльності Сумського заводу «Сумсільмаш» з екологічної точки зору наведені у таблиці 1 дають підстави стверджувати, що негативний вплив на довкілля значно зменшився, оскільки не спостерігається перевищення гранично допустимих викидів в ні по одному з чинників. Різ-

Порівняльна таблиця викидів забруднюючих речовин
на заводі «Сумсьмаш» до і після приватизації

Найменування забруднюючих речовин	Перевищення лімітів викидів, разів	
	До приватизації	Після приватизації
I. Викиди в атмосферу		
Фарбник органічний	1,08	0,97
Оксид заліза	1,21	0,82
Марганець	1,07	0,95
Натрія сульфат	1,02	1,00
Пил деревний	1,34	0,98
Попіл сланцевий	1,41	0,87
Пил чавунний	1,18	0,95
Хрому оксид	1,00	0,90
Азоту діоксид	0,98	0,92
Пари бензину	1,12	0,93
Пил полістиролу	1,11	0,76
Діоксид сірки	1,43	0,88
Кислота соляна	1,04	0,96
Пари мастила	1,15	0,97
Уайт-спірит	1,17	0,92
Вуглецю оксид	1,38	0,91
Хромовий ангідрид	0,98	0,93
II. Викиди забруднюючих речовин у воду	1,54	0,92
III. Викиди забруднюючих речовин у каналізацію	1,73	0,99
IV. Побутові відходи	1,16	0,79
V. Гальванічні відходи	1,67	0,94

ке зниження викидів пояснюється тією причиною, що вже на етапі передприватизаційної підготовки було розроблено ряд заходів, направлених на поліпшення екологічної ситуації, які в подальшому були реалізовані.

3. ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати досліджень, що викладені в дисертації, дозволяють зробити ряд наступних висновків.

3.1. Отримані результати дозволяють певною мірою вирішити проблеми наукового та методичного забезпечення щодо вдосконалення механізму роздержавлення власності з урахуванням екологічної складової.

3.2. Урахування екологічних показників у процесі реформування форм власності може бути реалізовано за допомогою трьохступеневої схеми, яка вклучає комплекс заходів на стадіях: (а) підготовки до приватизації; (б) процесу приватизації; (в) постприватизаційної підтримки.

3.3. Значну роль у досягненні цілей екологізації об'єктів приватизації мають відіграти економічні інструменти мотивації господарчих суб'єктів.

3.4. Використання результатів роботи дозволяє створити еколого-економічний інструментарій для ефективного проведення реформування відносин власності, дозволяє уникнути прорахунків у процесах реформування власності, уникнути негативних екологічних та економічних наслідків.

3.5. Досвід практичного використання запропонованих методичних підходів в ході приватизації більш як 100 підприємств Сумської області підтвердив їх доцільність та ефективність.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

За темою дисертації опубліковані такі праці.

1. Зеленский С.В. Проблемы разгосударствления и приватизации собственности // Проблемы разгосударствления и приватизации собственности, Киев: Знание, 1991. - С. 38 - 43. (Особисто автора 0,6 д.а.)

2. Мельник Л.Г., Зеленский С.В., Епифанов А.А. Развитие малого бизнеса и решение экологических проблем // Социально-экономическое развитие и экология, Сумы: РДНТП, СФТИ, 1992. - С. 47 - 49. (Особисто автора 0,1 д.а.)

3. Боронос В.Н., Епифанов А.А., Зеленский С.В. Эколого-экономические проблемы адаптации потенциала воинских соединений в условиях конверсии // Механизм управления природопользованием: Мат-лы республиканской конф., Сумы, 13 - 15 мая 1993. Сумы: СФТИ, 1993. - С. 59 - 60. (Особисто автора 0,1 д.а.)

4. Пликус И.И., Божий Н.В., Зеленский С.В. Финансовые аспекты воздействия на качество окружающей природной среды в регионе // Заочный курс экологического менеджмента для работников городских самоуправлений России и Украины: в 3-х томах. - Сумы, Фрайбург: Манускрипт, 1996. - т.3. - С. 390 - 393. (Особисто автора 0,1 д.а.)

5. Melnik L., Boronos V., Yepifanov A., Zelenskiy S. Principles of Regional Environmental Management in Ukraine // Sustainable Cities and Towns, Lisboa, Portugal, 1996. - P. 36 - 40. (Особисто автора 0,1 д.а.)

Формат 60x84. Обл. лист. арк. 0,9

Замовлення №

22

Сторона друкарня "Друкарня Суми", вул. Сирова, 215

43526

6. Melnyk O., Zelenskiy S., Mushtai N., Litvinenko V. Greening of Industry of Ukraine // The Greening of Industry Network, Heidelberg, Germany, 1996. - P. 5 -7. (Особисто автора 0,05 д.а.)

АННОТАЦИЯ

Зеленский С.В. Совершенствование эколого-экономических инструментов реформирования форм собственности. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.08.03 - «Экономика окружающей среды». Сумский государственный университет, Сумы, 1997. Защищается рукопись, содержащая исследования теоретических положений и методических подходов эффективного с эколого-экономической точки зрения реформирования отношений собственности.

Определена суть, содержание и значение категории «экологизация приватизационного процесса» в совершенствовании реформирования форм собственности. Предложена методика трехступенчатого подхода к организации процессов приватизации промышленных предприятий. Разработаны: методика учета экологической составляющей на этапе подготовки объекта к приватизации; модель экологического контроля постприватизационной деятельности предприятий; схема учета экологических факторов в экономическом механизме приватизации. Предложен эколого-экономический инструментарий для эффективного реформирования отношений собственности.

Zelenskiy S.V. Improvement of environmental-economic instruments of ownership reforming. Dissertation for competition of candidate's academic degree of economic sciences in speciality 08.08.03 - «Economics of environment». Sumy State University, Sumy, 1997. The manuscript which contains studies of theoretical approaches and methodical procedures efficient ownership reforming taking both economic and environmental results into account.

It is defined the assence, contents and consideration of term «greening the privatization process» in improvement of form ownership reforming. Three-stages methodical approach to governing the processes of industrial enterprises privatization is proposed. The procedure for accounting the environmental components on a stage of preparing object for privatization; the model of environmental control of post-privatization activity of enterprise, the schema of taking environmental factors in economic mechanism of privatization are elaborated. privatization activity of enterprise, the schema of taking environmental factors in economic mechanism of privatization are elaborated.

Environmental-economic instruments for efficient reforming the ownership relations are proposed.

Ключові слова: *еколого-економічний інструментарій, реформування відносин власності, ефективність, господарювання.*

Підл. до друку

6.03.97

Формат 60x84. Обл.-вид. арк. 0,9.

Тираж 100 прим.

Замовлення №

1837211
AB 37.211

СОР.Зак.№1032,т.100x12+2.